

5. Ключко В.М., Безкоровайний Д.О. Інноваційна політика в сфері формування професійної працездатності державного службовця. Теорія та практика державного управління. Матер. наук.-практ. конф.- Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2005. - С. 123-129.
6. Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науковопрактичної конференції (18 жовтня 2019 року) / уклад. З. Р. Кісіль. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 312 с.
7. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л.І. Литвиненко, Царенко Л. Г.; за ред. З. Г. Кісарчук. К.: ТОВ «Видавництво «Логос», 2015. 207 с.
8. Ревякіна О. Основні теоретико-методологічні підходи до проблеми особистісного здоров'я у вітчизняній та зарубіжній психологічній науці // Психологія особистості. – 2013. – № 1 (4). – С. 308–315.

ВИКОРИСТАННЯ АДВЕНТИВНИХ ВИДІВ РОСЛИН ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРАКТИК

*Мельников І.В., Шкура Т.В.
Полтава, Україна*

Навчальна практика з ботаніки та зоології (модуль «Ботаніка: анатомія та морфологія рослин»), навчальна практика з біології (модуль «Ботаніка: систематика рослин») відіграють важливу роль в підготовці майбутнього вчителя біології на вченого біолога. Практична підготовка дає змогу краще та змістовніше закріпити вивчений теоретичний матеріал, поглибити знання студентів, формувати предметні компетентності, практичні вміння та навички.

У Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка на факультеті природничих наук та менеджменту практики для студентів, які навчаються за освітньо-професійними програмами спеціальностей 014.05 «Біологія та здоров'я людини» та 091 «Біологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти проводяться на першому та другому курсах навчання. На першому курсі студенти поглиблюють та закріплюють знання з морфології та основ екології рослин, а на другому – засвоюють знання з систематики рослин з основами геоботаніки. Тому, одним із завдань таких практик є вивчення регіональних аспектів видового фіторізноманіття Полтавщини. Серед найдоступніших об'єктів для вивчення в природі, є адвентивна фракція флори регіону, більшість з яких оточують життя людини щодня.

Поширення адвентивних (чужорідних) видів рослин є однією з актуальних екологічних проблем сьогодення, що часто викликає незворотні негативні зміни в рослинному покриві та знижує стабільність екосистем. Особливе значення має моніторинг появи та розселення адвентивних видів на територіях природно-заповідного фонду. Слід відзначити, що серед адвентів значну частку можуть становити рослини, які натуралізуються з культури.

Швидке поширення адвентивних рослин значною мірою залежить від того, що більшості з них властиві висока пластичність та життєздатність, ефективні пристосування до поширення насіння, різні захисні пристосування та інші біологічні властивості. Переважна більшість адвентивних рослин є бур'янами. Вони засмічують поля, городи, сади, пасовища, пустирі, біля житла тощо. До них належать такі злісні карантинні бур'яни як амброзія полинолиста, гірчак рожевий, ценхрус довгоколосковий, повитиця польова, що завдають шкоди сільському господарству. Адвентивні рослини дуже важко знищити, тому що їм притаманні висока життєздатність, засоби поширення, висока плодючість, невибагливість до умов існування. Ці бур'яни не завжди відомі, біологія їх мало вивчена, що також утруднює контроль над їх поширенням. Окрім того, здебільшого на занесених рослинах паразитує дуже мало інших організмів, що є величезною перевагою в конкуренції з місцевою флорою [3].

Адвентизація природної флори є досить поширеним явищем, у тому числі і для Полтавщини, причиною якої стало значний економічний розвиток суспільства та світова торгівля, які спричинили поширення рослин далеко від їх первинних ареалів існування. Загроза природним угрупованням полягає у тому, що адвентивні види мають високу пристосувальну здатність до різноманітних екологічних умов та ефективно поширення насіння, тобто здатні натуралізуватися. Саме завдяки таким особливостям дана група рослин здатна призвести до зменшення видового різноманіття природних фітоценозів, а в майбутньому – до їх зникнення [1, 2].

Метою нашої роботи є аналіз підходів у використанні адвентивних видів, у ході реалізації навчальних екскурсій під час практики. Адвентивні види є найбільш доступними об'єктами для вивчення, внаслідок тотальної поширеності та невибагливості до умов існування. Викладачі, які забезпечують реалізацію практик, використовують адвентивні рослини для закріплення знань про зовнішню будову листка, форми листкової пластинки, її основи, краю, верхівки, способу прикріплення до стебла, жилкування, листкорозміщення.

Адвентивні види – є досить вдалимими об'єктами для вивчення такого важливого у житті рослини процесу, як поширення плодів та насіння. Це пов'язано з великою кількістю нових наукових термінів, труднощами наочного ілюстрування цього процесу. На таких рослинах ілюструють поняття барохорія, орнітохорія, мірмекохорія, антропохорія, зоохорія. Також звертається увага на пристосованість рослин до розповсюдження різними способами (злінка канадська, галінсога дрібноквіткова, золотушник пізній), що є результатом еволюційного процесу. Розглядаючи різні групи чинників навколишнього середовища (абіотичні, біотичні, антропогенні) можна сформулювати уявлення про екологічні групи рослин відповідно до абіотичних факторів (вологи, температури, ґрунту), класифікації життєвих форм.

На прикладі адвентивних рослин досить зручно вивчати специфіку будови генеративних органів рослин, особливості процесів запилення у зв'язку із специфічною будовою квіток. Адже ці рослини розмножуються переважно генеративно, утворюючи квітки, плоди та життєздатне насіння. При вивченні квітки звертаємо увагу на наступні поняття: оцвітина (проста,

подвійна, віночковидна, чашечковидна), тип віночка (вільнопелюстковий, зрослопелюстковий, одно-двогубий, булавоподібний, трубчастий, язичковий, псевдозячичковий, колесовидний, лійковидний та ін.), симетрію квітки (актиноморфну, зигоморфну, асиметричну), будову андроцею та гінецею.

На прикладі адвентивних видів студенти відпрацьовують методики збору, визначення та гербаризацію рослин; розкривають суть основних геоботанічних понять; проводять геоботанічні дослідження певного фітоценозу, закладають пробні ділянки та описують адвентивну складову рослинності певної території; вивчають видовий, систематичний склад рослин фітоценозів регіону навчальної практики; вчать порівнювати структуру та видовий склад різних фітоценозів; порівнюють види рослин за морфолого-біологічними ознаками; знаходять систематичне положення досліджуваних рослин; наводять приклади рослин із різних екологічних груп за відношенням до екологічних факторів (світла, води, температури, ґрунту та ін.); відпрацьовують методику роботи з визначниками рослин.

Отже, вивчення адвентивних видів рослин на практиці дає можливість ознайомити студентів із різноманіттям рослин, їхньою морфологічною будовою, екологічними особливостями, ознайомитись із систематичним положенням видів та навчити основам геоботанічних досліджень.

Список використаних джерел:

1. Двірна Т. С. Адвентивна фракція флори Роменсько-Полтавського геоботанічного округу та її інвазійний потенціал : автореф. дис. ... канд. біолог. наук : 03.00.05. Київ, 2015. 18 с.
2. Протопопова В. В. Синантропная флора Украины и пути ее развития. Киев : Наук. думка, 1991. 204 с.
3. Устінова А.Ф. Натуралізація та акліматизація адвентивних рослин в умовах вторинного ареалу // Захист і карантин рослин. 2012. Вип. 58. С. 277-287.

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

*Мережко М.О.
Полтава, Україна*

У сучасному освітньому середовищі, успіх закладу освіти та якість педагогічного процесу в значній мірі залежать від лідерських якостей його керівника. Лідерство в освіті не обмежується лише адміністративно-організаційними функціями, але передбачає й педагогічне управління, спрямоване на стимулювання та підтримку розвитку педагогічної майстерності вчителів.

Лідерські якості керівника закладу освіти є важливим фактором, що впливає на розвиток педагогічної майстерності. Лідер в освіті повинен мати високий ступінь розвитку комунікативних умінь, здатен створювати відкрите та сприятливе середовище для вчителів, сприяти їх професійному зростанню та самовдосконаленню. Він повинен володіти навичками у вирішенні конфліктних ситуацій, вміти управляти командами та створювати візію щоб мотивувати працівників до досягнення спільних цілей.